

שקולה כנגד כל המצוות שבתורה
ר' מ. נבון

(#!שקולה/#כנגד) [5:5-] *כל [5:5-] (#!מצות##/תורה#)

שבת, מילה, ציצית, ע"ז, יראה, פרה אדומה, חכמה, תלמוד תורה, משנה, שיכת חכמים, שלום, דרך ארץ, צדקה, גמילות חסדים, ישוב א"י

~~~ שבת ~~~

**שמות רבה (וילנא) פרשה כה ד"ה יב א"ר לוי**  
א"ר לוי אם משמרים ישראל את השבת כראוי אפילו יום אחד בן דוד בא, למה שהיא שקולה כנגד כל המצות, ...

**מדרש אגדה (בובר) במדבר פרק טו ד"ה [לד] כי לא**  
ולמה נסמכה פרשת חילול שבת אצל ע"ז, ללמדך כשם שהמודה בע"ז ככופר בכל התורה, כך כל המחלל שבת ככופר בכל התורה כולה וכן שקולה שבת ככל המצות, שנאמר ועל הר סיני ירדת (ודברת) [ודבר] עמהם [משמים וגוי ואת שבת קדשך הודעת להם] (נחמיה ט' י"ד).

**ילקוט שמעוני תורה פרשת ואתחנן רמז תתלו**  
זכור, למען תזכרו, זה מצות שבת ששקולה ככל המצות שנאמר ועל הר סיני ירדת וגו'.

**שמות פרק כ**  
(ז) **זָכוֹר** אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ : (ח) שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וְעָשִׂיתָ כָּל מְלֶאכֶתְךָ : (ט) וַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת לִיקְנוֹק אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה כָּל מְלֶאכֶה אֹתָהּ וּבִנְךָ וּבִתְךָ עֹבְדֵיךָ וְאִמְתְּךָ וּבְהֶמְתְּךָ וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ : (י) כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יְקֹוֹק אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ אֶת הַיָּם וְאֶת כָּל אֲשֶׁר בָּם וַיִּנַּח בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי עַל כֵּן בֵּרַךְ יְקֹוֹק אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת וַיְקַדְּשֶׁהוּ : ס

**דברים פרק ה**  
(יב) שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וְעָשִׂיתָ כָּל מְלֶאכֶתְךָ : (יג) וַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת לִיקְנוֹק אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה כָּל מְלֶאכֶה אֹתָהּ וּבִנְךָ וּבִתְךָ וְעֹבְדֵיךָ וְאִמְתְּךָ וְשֹׂרְךָ וְחֹמְרְךָ וְכָל בְּהֶמְתְּךָ וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ לְמַעַן יָנוּחַ עֲבָדֶיךָ וְאִמְתְּךָ כְּמוֹךָ : (יד) **וְזָכַרְתָּ כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וַיִּצְאֶךָ יְקֹוֹק אֱלֹהֶיךָ מִמִּצְרַיִם וְזָכַרְתָּ כִּי עֶבֶד הָיִיתָ לַעֲשׂוֹת אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת : ס**

~~~ ברית מילה ~~~

תלמוד ירושלמי מסכת נדרים פרק ג דף לו טור ד /מ"ט
גדולה מילה שאילולא היא לא ברא הקדוש ברוך הוא את עולמו שנאמר כה אמר יי אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמת. דבר אחר גדולה המילה שהיא שקולה כנגד כל המצות שבתורה שנאמר הנה דם ברית אשר כרת יי עמכם על כל הדברים האלה.

בראשית רבתי פרשת לך לך עמוד 75
שקולה מצות ברית ככל התורה כלה שכל התורה תרי"ג וברית חשבונה תרי"ב ויראה הרי תרי"ג [כי הברית בעצמה מעידה על יראה – מ. נבון].

~~~ ציצית ~~~

**תלמוד בבלי מסכת מנחות דף מג עמוד ב**  
וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה' - שקולה מצוה זו כנגד כל המצות כולן.

**מדרש אגדה (בובר) במדבר פרק טו ד"ה [לט] וראיתם אותו**  
מכאן שאין מצות ציצית נוהגת בלילה : וזכרתם את כל מצות ה'. לפי ששקולה מצות כנגד כל המצות. שכן עולה חשבון האותיות ציצית ת"ר, ועוד חשוב שמונה חוטיין וחמשה קשרים הרי שלשה עשרה, נמצא הכל תרי"ג כנגד מצות, ולכך נתן להם הקב"ה מצות ציצית כדי שיזכרו ישראל את הטובה שעשה להם הקב"ה שהוציאם ממצרים, ושפרע מאויביהם, ויעשו כל מצות ה' בעת שיראו אותו...

### רש"י במדבר פרק טו פסוק מא

על כנפי בגדיהם - כנגד (שמות יט, ד) ואשא אתכם על כנפי נשרים. על ארבע כנפות ולא בעלת שלש ולא בעלת חמש, כנגד ארבע לשונות של גאולה שנאמר במצרים (שמות ו, ו - ז) והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי: פתיל תכלת - על שם שכול בכורות. תרגומו של שכול תכלא. ומכתם היתה בלילה וכן צבע התכלת דומה לצבע רקיע המשחיר לעת ערב. ושמונה חוטים שבה, כנגד שמונה ימים ששהו ישראל משיצאו ממצרים עד שאמרו שירה על הים:

~~~ ע"ן ~~~

מדרש אגדה (בובר) במדבר פרק טו ד"ה [כב] וכי תשגו

"את כל המצוות" (במ' טו: כב): מלמד ששקולה ע"ז כנגד כל התורה, וכל המודה בע"ז כופר בתורה, בכל התורה כולה, שלא תאמר מקצתה, ומנין אף על הצווים נאמר "את כל אשר צוה ה' אליכם". ומנין שמיום שניתנה התורה עד סוף כל התורה, שנאמר, "מן היום אשר צוה ה' והלאה לדורותיכם" (במ' טו: כג). הא למדת שכל המודה בע"ז ככופר בכל התורה כולה:

~~~ יראה ~~~

### אוצר המדרשים (אייזנשטיין) מעשים עמוד 354

ושקול יראה כנגד תורה שאין לך בכל המדות גדול מיראה, ואין להשם חפץ אלא ביראה, שנאמר ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל ממך כי אם ליראה וגו' וכתוב יראת ה' היא אוצר, יראת בגימטריא הוי שית מאה וחד עשר, פש להו תרי חכמה וענוה דאמרו רבנן אין בור ירא חטא ולא עם הארץ חסיד.

### קהלת פרק יב פסוק יג

סוף דבר הכל נשמע את האלהים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם:

### תלמוד בבלי מסכת ברכות דף ו עמוד ב

ואמר רבי חלבו אמר רב הונא: כל אדם שיש בו יראת שמים - דבריו נשמעין, שנאמר: +קהלת י"ב+ סוף דבר הכל נשמע את האלהים ירא וגו'. מאי +קהלת י"ב+ כי זה כל האדם? אמר רבי אלעזר: אמר הקדוש ברוך הוא: כל העולם כולו לא נברא אלא בשביל זה. רבי אבא בר כהנא אמר: שקול זה כנגד כל העולם כולו. רבי שמעון בן עזאי אומר, ואמרי לה רבי שמעון בן זומא אומר: כל העולם כולו לא נברא אלא לצוות לזה.

### תלמוד בבלי מסכת ברכות דף לג עמוד ב

ואמר רבי חנינא: הכל בידי שמים - חוץ מיראת שמים.

~~~ פרה אדומה ~~~

פסיקתא רבתי (איש שלום) פיסקא יד - פרה

... כשם שהתורה נדרשת בארבעים ותשע פנים, אף זו [פרה אדומה] יש בה ארבעים ותשע פנים שהיא שקולה כנגד כל התורה כולה.

מלכים א פרק ה

(ט) ויתן אלהים חכמה לשלמה ויתבונה הרבה מאד ורחב לב כחול אֶשֶׁר על שֶׁפֶת הַיָּם: (י) ויתרב חֲכָמַת שְׁלֹמֹה מִחֲכָמַת כָּל בְּנֵי קִדְם וּמִכָּל חֲכָמַת מִצְרָיִם: (יא) וַיִּחַפְּסוּ מִכָּל הָאָדָם...

תורה תמימה קהלת פרק ז פסוק כג

היה שלמה מתקשה בהלכות פרה אדומה, שהמזהו [הנושא כמות מים ל]מזין עליו טהור ונוגע טמא, והיינו שאמר אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני^(ט) [יומא י"ד א']:

^(ט) ר"ל שכל טעמי המצות השיג לידעם זולת ענין זה, ..

~~~ חכמה ~~~

### מדרש זוטא - שיר השירים (בובר) פרשה א ד"ה [א] שיר השירים

ומניין שחכמה שקולה כתורה, שנאמר חכמה ומוסר אוילים בזו (משלי א' ז') ומוסר זו תורה, שנאמר שמע בני מוסר אביך (שם שם /משלי א' ח'), ...

חכמה=מוסר, מוסר=תורה ← חכמה = תורה

... ולא עוד אלא שהקדים חכמה לתורה, שנאמר ראשית חכמה יראת ה' (תהלים קי"א י').

יראה ← חכמה ← תורה=מוסר

~~~ תלמוד תורה ~~~

מכילתא דרבי ישמעאל בא - מס' דפסחא פרשה יח ד"ה וכל פטר
בתלמוד תורה שהוא שקול כנגד הכל

רמב"ם הלכות תלמוד תורה פרק ג הלכה ג

אין לך מצוה בכל המצוות כולן שהיא שקולה כנגד תלמוד תורה אלא תלמוד תורה כנגד כל המצוות כולן שהתלמוד מביא לידי מעשה, לפיכך התלמוד קודם למעשה בכל מקום.

משנה מסכת אבות פרק ו משנה ב

אמר רבי יהושע בן לוי בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ומכרזת ואומרת אוי להם לבריות מעלבונה של תורה שכל מי שאינו עוסק בתורה נקרא נזוף שנאמר "נזם זהב באף חזיר אשה יפה וסרת טעם" (משלי י"א: כ"ב), ואומר והלוחות מעשה אלהים המה והמכתב מכתב אלהים הוא חרות על הלוחות אל תקרא חרות אלא חירות שאין לך בו חורין אלא מי שעוסק בתלמוד תורה וכל מי שעוסק בתורה תדיר הרי זה מתעלה שנאמר +במדבר כ"א י"ט+ וממתנה נחליאל ומנחליאל במות:

~~~ משנה ~~~

**בראשית רבתי פרשת בראשית עמוד 6**

... למה ברא הקב"ה עולמו בבי? כנגד בי תורות: אחת שבכתב ואחת שבע"פ לכך כתב בבי' ...  
ללמדך ששקולה משנה כנגד כל התורה ולהבינך שכולן דברי תורה הן וכולן נאמרו למשה מסיני, ...

**תלמוד בבלי מסכת שבת דף לא עמוד א**

תנו רבנן: מעשה בנכרי אחד שבא לפני שמאי, אמר לו: כמה תורות יש לכם? אמר לו: שתים, תורה שבכתב ותורה שבעל פה. אמר לו: שבכתב - אני מאמינך, ושבעל פה - אני מאמינך. גיירני על מנת שתלמדני תורה שבכתב. גער בו והוציאו בנזיפה. בא לפני הלל - גייריה, יומא קמא אמר ליה: א"ב ג"ד, למחר אפיך ליה. אמר ליה: והא אתמול לא אמרת לי הכי? אמר לו: לאו עלי דידי קא סמכת? דעל פה נמי סמוך עלי!

**R. Chaim Eisen, "Mosheh Rabbeinu And Rabbi Akiva", Jewish Thought**

At the heart of [the] ongoing process of development in Torah is the dynamism that characterizes the growth of *Torah shebe'al-peh* from its inception at Sinai. Just as *Nevi'im* and *Kethuvim* essentially "were given to Mosheh from Sinai" (Berachot 5a), inasmuch as the basic truths and principles that they elaborate originate in the Torah received by Mosheh, so does every aspect of these later developments of *Torah shebe'al-peh* derive from basic truths and principles from Sinai. And just as *Nevi'im* and *Kethuvim* as they appear before us represent the realization of these truths and principles unfolding through history, so too does the growth of *Torah shebe'al-peh* represent a process of historical development predicated upon the basic truths and principles of Torah, applied and reapplied throughout time. While these truths and principles are immutable and static, their applications are dynamic and endless.

**שולחן ערוך אורח חיים סימן קלט סעיף י**

ברכה אחרונה: "אשר נתן לנו תורת אמת", זו תורה שבכתב; "וחיי העולם נטע בתוכנו", הוא תורה שבע"פ.

~~~ שיחת חולין של חכמים ~~~

ילקוט שמעוני משלי רמז תתקכט

דברי חכמים צריך לקשרם על לבו דכתיב קשרם על לבך תמיד וחידותם א"ר מאיר אפילו שיחת חולין שלהן שקולה כנגד כל התורה, ...

תלמוד בבלי מסכת מכות דף כב עמוד ב

אמר רבא: כמה טפשי שאר אינשי דקיימי מקמי ספר תורה ולא קיימי מקמי גברא רבה

Jonathan Sacks

A great sage is a living Torah scroll. There are textbooks and there are textpeople. We learn rules from books. But we learn virtue by finding virtuous people and seeing how they behave.

מסכתות קטנות מסכת אבות דרבי נתן נוסחא ב פרק כד ד"ה דבר אחר
... אוהב שלום ורודף שלום אפילו אתה רץ אחריו מעיר לעיר ומכרך לכרך וממדינה למדינה אל
תמנע מלהטיל שלום שהוא שקול כנגד כל המצות שבתורה:

בראשית רבתי פרשת בראשית עמוד 7

אין לך כלי שהוא מחזיק ברכה אלא שלום שנאמר "ה' יברך את עמו בשלום" (תהלים כ"ט י"א).

ילקוט שמעוני תורה פרשת בראשית רמז מ
רבי עקיבא אומר ואהבת לרעך כמוך כלל גדול בתורה.

תלמוד בבלי מסכת שבת דף לא עמוד א
... מעשה בנכרי אחד שבא לפני שמאי, אמר לו: גיירני על מנת שתלמדני כל התורה כולה
כשאני עומד על רגל אחת. דחפו באמת הבנין שבידו. בא לפני הלל, גייריה. אמר לו: דעלך
סני לחברך לא תעביד - זו היא כל התורה כולה, ואידך - פירושה הוא, זיל גמור.

~~~ דרך ארץ ~~~

**אוצר המדרשים (אייזנשטיין) גדול וגדולה עמוד 81**  
גדולה דרך ארץ שהיא שקולה כנגד כל התורה, כדדרש בר קפרא איזו היא פרשה קטנה שכל גופי  
התורה תלויין בה הוי אומר זו דרך ארץ שנאמר בכל דרכיך דעהו וגוי (משלי ג' ו'). גדולה דרך ארץ  
שהיא שקולה כנגד כל התורה. גדולה דרך ארץ שכל מי שיש בידו ד"א הוא אהוב להקב"ה  
ולבריות.

~~~ צדקה ~~~

תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף ט עמוד א
ואמר רב אסי: שקולה צדקה כנגד כל המצות, שנאמר: והעמדנו עלינו מצות וגוי, מצוה אין כתיב
כאן אלא מצות. ...

המהר"ל בפירושו לאגדות הש"ס (ב"ב נט):
"שקולה צדקה כנגד כל המצות - ביאור זה כי כאשר הוא נותן צדקה, דבר זה נקרא שעושה צדק
ויושר, שהרי מצוה זאת בפרט נקרא צדקה, שתראה כי המצוה הזאת הצדק, וכל המצות הם
הצדק והיושר, וכדכתיב: "וצדקה תהיה לנו כי נשמר לעשות את כל (המצוה הזאת) החוקים
האלה" - (דברים ו, כה). ומאחר כי מצוה זאת בפרט נקראת צדקה, מפני שהוא עצם הצדקה כמו
שמורה על זה השם שנקראת צדקה ולא תמצא זה במצוה אחרת, לכך שקולה כנגד כל המצות,
אע"ג שכל אחת יש בה הצדק".

~~~ גמילות חסדים ~~~

**תלמוד ירושלמי מסכת פאה פרק א דף טו טור ב/ה"א - טור ג/ה"א**  
**צדקה וגמילות חסדי שוקלת כנגד כל מצותיה של תורה שהצדקה נוהגת בחיים וגמילות חסדים**  
**נוהגת בחיים ובמתים הצדקה נוהגת לעניים וגמילות חסדים נוהגת לעניים ולעשירי הצדקה**  
**נוהגת בממונו של אדם וגמילות חסדים נוהגת בין בממונו בין בגופו.** רבי יוחנן בר מריא בשם רבי  
יוחנן אין אנו יודעין אי זה מהן חביב או צדקה או גמילות חסדי כשהוא אומי' וחסד ה' מעולם ועד  
עולם על יריאיו וצדקתו לבני בניו הדא אמרה שגמילות חסדים חביבי' יותר מן הצדקה ותלמוד  
תורה...

**תלמוד בבלי מסכת סוטה דף יד עמוד א**  
ואמר רבי חמא ברבי חנינא, מאי דכתיב: +דברים יג+ אחרי ה' אלהיכם תלכו? וכי אפשר  
לו לאדם להלך אחר שכינה? והלא כבר נאמר: +דברים ד+ כי ה' אלהיך אש אוכלה הוא!  
אלא להלך אחר מדותיו של הקב"ה, מה הוא מלביש ערומים, דכתיב: +בראשית ג+ ויעש  
ה' אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם, אף אתה הלבש ערומים; הקב"ה ביקר  
חולים, דכתיב: +בראשית יח+ וירא אליו ה' באלוני ממרא, אף אתה בקר חולים; הקב"ה  
ניחם אבלים, דכתיב: +בראשית כה+ ויהי אחרי מות אברהם ויברך אלהים את יצחק  
בנו, אף אתה ניחם אבלים; הקב"ה קבר מתים, דכתיב: +דברים לד+ ויקבר אותו בגיא,  
אף אתה קבור מתים. כתנות עור - רב ושמואל, חד אמר: דבר הבא מן העור, וחד אמר:  
דבר שהעור נהנה ממנו. דרש ר' שמלאי: תורה - תחלתה גמילות חסדים וסופה גמילות  
חסדים; תחילתה גמילות חסדים, דכתיב: ויעש ה' אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור  
וילבישם; וסופה גמילות חסדים, דכתיב: ויקבר אותו בגיא.

### תוספתא מסכת עבודה זרה (צוקרמאנדל) פרק ד הלכה ג

ישרה אדם בארץ ישר' ואפילו בעיר שרובה גוים ולא בחוצה לארץ ואפילו בעיר שכולה ישר' מלמד שישבת ארץ ישר' שקולה כנגד כל מצות שבתורה וכל הקבור בארץ ישר' כאילי קבור תחת המזבח :

### ספרי זברים פיסקא פ

.... מעשה ברבי אלעזר בן שמוע ורבי יוחנן הסנדלר שהיו הולכים לנציבים אצל רבי יהודה בן בתירה ללמוד ממנו תורה והגיעו לציידן וזכרו את ארץ ישראל זקפו עיניהם וזלגו דמעותיהם וקרעו בגדיהם וקראו את המקרא הזה + שם / דברים יא לא+ וירשתם אותה וישבתם בה ושמרת לעשות את כל החוקים האלה ואת המשפטים אמרו ישיבת ארץ ישראל שקולה כנגד כל המצוות שבתורה חזרו ובאו להם לארץ ישראל.

### R. Eliezer Berkovits, Essential Essays on Judaism

Judaism looks upon life as the raw material which has to be shaped in conformity with the spiritual values contained in the Bible.... The teachings of the Torah can therefore reveal their real sense only when there is a concrete reality to which they are applied. Judaism is a great human endeavor to fashion the whole of life, every part and every moment of it, in accordance with standards that have their origin in unchallengeable authority. Its aim is not merely to cultivate the spirit, but infuse prosaic, everyday existence with the spirit.

### Martin Buber, "Behirat Yisrael", Darko shel Mikra

God is the absolute authority over the world because He is separate from it and transcends it but He is not withdrawn from it. Israel must, in imitating God by being a holy nation, similarly not withdraw from the world of nations but rather radiate a positive influence on them through every aspect of Jewish living.

~ ~ ~ על שלשה דברים העולם עומד ~ ~ ~

### משנה מסכת אבות פרק א משנה ב

שמעון הצדיק היה משירי כנסת הגדולה הוא היה אומר על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים :

### מאירי (אבות א:ב)

העניין שבכאן דיברו על כוונת מציאות האדם שהוא להיות בו שלימות, ואע"פ שאין ההיתר מוחלט לבקש תכלית למציאות זולת רצון ה' יתברך, מ"מ כל שיגיע תכלית המענה לומר: כ רצה ה' ... יתכן לומר שתכלית האדם מציאות האדם הוא להשלים עצמו השלימות שאפשר לו ... והשלימות אמנם היא בשלושה דברים: שלימות המידות, והוא הרמוז הנה ב"גמילות חסדים" ... והשני: ידיעת הפינות [ז"א: היסודות] העיוניות, כמציאות השם ואחדותו ... והוא הנרמז במלת "תורה". והשלישי: ידיעת הפינות [ז"א: היסודות] המקובלות [שידועים בקבלה איש לאיש] כאמונת חידוש העולם והנמשכים אחריה, כאמונת גמול ועונש והשגחה ושינוי הטבעים שהן נמשכות אחר חידוש העולם, והוא הנרמז ב"עבודה"...

### עקידת יצחק, שער ס"ג

... על שלשה דברים העולם עומד, על התורה, והוא החלק העיוני אשר הוא נר מצוה ותורה אור (משלי ו'), המאירה לנוכח ההצלחה האלהית מצד רוחניותה, והוא כעין עולם השכלים. ועל העבודה, והוא החלק מהמצות אשר נראה בהם שעבוד האדם ליוצרו, והם המצוות השמיעיות שאמרנו, דומה לגלגלים אשר ירוצו תמיד לא לתכלית אחר, זולתי לעשות רצון קוניהם. ועל השלישי אמר ועל גמילות חסדים, והם כל המצוות אשר יביא ההכרח לגמול איש לאיש, איש את אחיו, ואיש את רעהו, ואיש את קרובו...

| העולם               |              |                        |
|---------------------|--------------|------------------------|
| ישוב הארץ           |              |                        |
| שלום                | יראה         | חכמה                   |
| דרך ארץ             | ברית מילה    | תלמוד תורה             |
| צדקה                | פרה אדומה    | משנה                   |
| גמילות חסדים        | עבודה זרה    | שיחת חולין<br>של חכמים |
|                     | שבת          |                        |
|                     | ציצית        |                        |
| <b>גמילות חסדים</b> | <b>עבודה</b> | <b>תורה</b>            |